

## 6.5 Člověk a společnost

### 6.5.1 Dějepis

#### **Autoři:**

Mgr. Stanislava Tomášková

Mgr. Zdenka Zbudilová

#### **Charakteristika vyučovacího předmětu**

Dějepis se vyučuje od šestého do devátého ročníku 2 vyučovací hodiny týdně.

Výběr učiva a jeho struktura vychází z chronologického pojetí, které je kombinováno s tematickým. Je veden snahou, aby žáci získali celistvý a objektivní obraz historie v její mnohostrannosti a různorodosti. Důraz je položen na hlubší poznání dějin vlastního národa v kontextu s evropským a světovým vývojem.

6. ročník - pravěk a starověk

7. ročník - středověké dějiny a počátek novověku

8. ročník - výklad historie od 18. st.

9. ročník - dějiny 20. století

Výuka probíhá v odborné či běžné učebně, v učebně IVT. Je doplňována návštěvou knihovny a exkurzemi do muzeí, historických objektů či výstav.

Do předmětu Dějepis integrujeme vybraná témata z průřezových témat: Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova.

Předmět dějepis částečně navazuje na oblast informací získaných ve vlastivědě.

Dějepis je úzce spjat s těmito předměty:

Zeměpis: práce s mapou, orientace, zeměpisná pásma, historické – současné územní hranice

Občanská výchova: vytváření lidské společnosti, etika, stát, státní zřízení, vývoj demokracie, občanská a lidská práva, volební systém

Výtvarná a hudební výchova: vznik umění a jeho vývoj – slohy, umělci

Člověk a svět práce: výroba maket

Jazyky: tvorba spisovatelů

Matematika, fyzika, přírodopis, chemie: podíl lidského poznání v odraze vědy

Tělesná výchova: olympijská myšlenka, kalokagatia

Vyučující využívá formy práce, vyučovací metody a postupy respektující věkové zvláštnosti žáků. Nejeefektivnějšími je výklad, práce s učebnicí, s historickými mapami, reprodukce textu, seznámení s historickými dokumenty, odbornou literaturou, informacemi s web.stránek. Dialog a řešení přiměřených úkolů s využitím poznatků získaných v jiných předmětech, četby ukázek historické beletrie, návštěv kulturních památek, muzeí, výstav, zhlédnutí dokumentů a filmů. Samostatná práce, práce ve dvojicích, skupině, soutěže, testy projekty, dramatizace.

## **Výchovné a vzdělávací strategie**

### **Cíl předmětu:**

Vzdělávací obor dějepis přináší poznatky o konání člověka v minulosti. Jeho hlavním cílem je kultivovat historické vědomí jedince a uchovávat kontinuitu historické paměti, předávání historické zkušenosti. Důležité je především seznámení se s osobnostmi, ději a skutečnostmi, které jsou zásadní pro vývoj společnosti. Podstatné je rozvíjet takové časové a prostorové empatie, jež pomáhají žákům lépe proniknout k pochopení historických jevů a dějů. Žáci jsou vedeni k tomu, že historie není uzavřený dokument o minulosti. Prostřednictvím pomocných historických věd, kladením otázek je minulost prostředkem k poznávání současného a možného budoucího charakteru vývoje společnosti. Čímž se stává přirozenou cestou k celoživotnímu vzdělávání. Obecné historické problémy jsou konkretizovány zařazováním dějin regionu a dějin místních.

### **Klíčové kompetence**

#### Kompetence k učení

- Vyhledávání a třídění informací a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení, tvůrčích činnostech a praktickém životě
- Operuje s obecně užívanými termíny, znaky, symboly a uvádí do souvislostí
- Propojuje do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí a na základě toho si vytváří komplexnější pohled na společenské a kulturní jevy

#### Kompetence k řešení problémů

- Vyhledává informace vhodné k řešení problému, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky, využívá získané vědomosti a dovednosti
- Samostatně řeší problémy, volí vhodné způsoby řešení
- Kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit

#### Kompetence komunikativní

- Formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje je výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu
- Účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor a vhodně argumentuje
- Rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů
- Využívá informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem

#### Kompetence sociální a personální

- Účinně spolupracuje ve skupině
- Podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu
- Přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu

#### Kompetence občanské

- Respektuje přesvědčení druhých, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situace druhých
- Odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí
- Chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy
- Respektuje, chrání a oceňuje naše tradice a kulturní a historické dědictví

- Projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost, aktivně se zapojuje do kulturního dění a sportovních aktivit

#### Kompetence pracovní

- dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti, závazky dodržuje dohodnutou kvality práce
- vzájemně si radí a pomáhá
- využívá své znalosti v praxi

| Oblast:<br><b>Člověk a společnost</b>                                                                                                                                                                                              | Předmět:<br><b>Dějepis</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                    |        | Období:<br><b>2. stupeň</b>                   |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|--------|-----------------------------------------------|
| Očekávané výstupy oblasti                                                                                                                                                                                                          | Očekávané výstupy školní                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Učivo                                              | Ročník | Průřezová témata,<br>mezipředmětové<br>vztahy |
| Uvede konkrétní příklady potřebnosti a důležitosti dějepisných poznatků<br>Uvede příklady zdrojů informací o minulosti<br>Pojmenuje instituce, kde jsou tyto zdroje shromažďovány<br>Orientuje se na časové ose                    | Objasní rozdíl mezi hmot.a písemnými prameny<br>Vyjmenuje úkoly archivu, muzea, galerie<br>Správně pracuje a používá časové pojmy                                                                                                                                                                                     | Úvod do předmětu<br>Člověk a společnost            | 6.     |                                               |
| Orientuje se v historické mapě                                                                                                                                                                                                     | Vyjmenuje ve správném pořadí vývojové stupně člověka<br>Ukáže místa nalezišť                                                                                                                                                                                                                                          | Člověk v dějinách                                  | 6.     |                                               |
| Charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu<br>Objasní význam zemědělství, dobytkářství, a zpracování kovů pro lidskou společnost<br>Uvede příklady archeologických kultur na našem území | Popíše život ve starší a mladší době kamenné a v době nástupu kovů<br>Vysvětlí a porovná rozdíly ve vývoji nástrojů, zp.obživy, společenské organizaci<br>Dokáže zdůvodnit vývoj řečových schopností a vznik umění jako odraz vyspělosti<br>Vyjm. a ukáže na mapě místa nalezišť, především na našem území a v Evropě | Pravěk- počátek lidské společnosti                 | 6.     |                                               |
| Rozpozná souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních velkých zemědělských civilizací<br><br>Porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech<br><br>Uvede nejvýznamnější typy památek,      | Vysvětlí vztah mezi přírodními podmínkami a vzn.starověkých států<br>Orientuje se a ukazuje na mapě oblasti, uvádí zeměpisné údaje<br>Prokáže, že rozumí pojmu STÁT a jeho funkci<br>Popíše strukturu společnosti, postavení panovníka<br>Dá příklady přínosu starověkých kultur –                                    | Starověk – první státy, oblast starověkého východu | 6.     |                                               |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                        |           |                               |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|-----------|-------------------------------|
| <p>kteře se staly součástí světového dědictví</p>                                                                                                                                                                                                                                                          | <p>typ.památek, objevů, základů věd, náboženství. Ocení především vynález písma.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                        |           |                               |
| <p>Orientuje se na historické mapě</p> <p>Vysvětlí podstatu antické demokracie</p> <p>Porovná formu vlády a postavení společenských skupin s dalšími státy</p> <p>Demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a uvede osobnosti antiky důležité pro evropskou civilizaci</p>              | <p>Vědomě používá pojem ANTIKA</p> <p>Zjistí na časové přímce přímce nové údaje, porovnává vývoj</p> <p>Prokáže základní zeměpisnou orientaci na mapě</p> <p>Popíše přírodní podmínky</p> <p>Vypráví o jednotlivých etapách řeckých dějin (války) se zaměřením na osobnost Solóna, Filipa a Alexandra Makedonského</p> <p>Objasní a porovná život v Aténách a Spartě</p> <p>V příkladech dokáže uvádět jména z oblastí kulturního přínosu Řecka</p> <p>Ilustruje dějinné události na základě doporučených (přečtených či zhlédnutých) starořeckých bájích, jejich hrdinů</p> | <p>Řecko</p>                           | <p>6.</p> |                               |
| <p>Orientuje se na historické mapě</p> <p>Porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech a vysvětlí podstatu</p> <p>Uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví</p> <p>Demonstruje zrod křesťanství a souvislost s judaismem</p> | <p>Na mapě aplikuje základní geografickou orientaci, interpretuje údaje o osídlení</p> <p>S pomocí mapy popíše územní rozsah vznikající římské říše</p> <p>Popíše přírodní podmínky</p> <p>Reprodukuje pověst o založení Říma</p> <p>Dokáže pochopit formy státní moci (království, republika, císařství)</p> <p>Vypráví o jednotlivých etapách řím.dějiny (podrobněji válka s Kartágem, Spartakovo povstání, Caesar, krize císařství, zánik říše Západořímské)</p> <p>Uvede příklady přínosu řím.kultury pro civilizaci</p> <p>Vysvětlí počátky vzniku křesťanství</p>      | <p>Řím</p>                             | <p>6.</p> |                               |
| <p>Popíše podstatnou změnu evropské situace v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států</p>                                                                                                                                                                                            | <p>Osvojí si periodizaci středověku</p> <p>Seznámí se s uspořádáním raně feudální společnosti</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <p>Středověk</p> <p>Raný středověk</p> | <p>7.</p> | <p>VV</p> <p>ČJ</p> <p>OV</p> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                     |    |                                                 |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|-------------------------------------------------|
| <p>Porovná základní rysy západních a východních kultur<br/>Objasní situaci Velkomoravské říše a vnitřní vývoj českého státu a postavení těchto státních útvarů v evropských souvislostech<br/>Vymezi roli křesťanství a víry v životě středověkého člověka, konflikty mezi světskou a církevní mocí<br/>Uvede příklady románské kultury</p> | <p>Učí se chápat roli křesťanství a víry v životě člověka<br/>Seznámí se s vůdčí úlohou panov. dynastií<br/>Orientuje se v základních charakteristických rysech románské architektury</p>                                                                              | <p>osídlení Evropy, stěhování národů<br/>první státní útvary na našem území<br/>české knížectví<br/>postavení a vliv církve<br/>románská kultura</p>                                                                                                                                |    |                                                 |
| <p>Vysvětlí vztah křesťanství ke kacířství a jiným věroukám<br/>Ilustruje postavení jednotlivých vrstev Středověké společnosti<br/>Uvede příklady gotické kultury<br/>Vysvětlí nové myšlenky žádající reformu církve<br/>Vymezi význam husitské tradice pro český národ</p>                                                                 | <p>Učí se chápat změny ve společnosti<br/>Seznamuje se s postavením českého státu v rámci střední Evropy<br/>Poznává charakteristický životní styl gotické doby<br/>Seznamuje se s problémy, které vedly ke kritice církve a vyústily v reformaci a husitské hnutí</p> | <p>Vrcholný středověk<br/>rozvoj řemesel a obchodu, vznik měst, jejich význam, život na venkově<br/>český stát za vlády poledních Přemyslovců<br/>nástup Lucemburků<br/>vláda Karla IV.<br/>gotická kultura<br/>kritika církve, reformace, husitství<br/>v Čechách, jeho význam</p> | 7. | <p>ČJ<br/>VV<br/>HV<br/>OV</p>                  |
| <p>Objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <p>Uvědomí si okolnosti vzniku středoevropského soustátí</p>                                                                                                                                                                                                           | <p>Pozdní středověk<br/>doba vlády Jiřího z Poděbrad<br/>doba vlády rodu Jagellonců</p>                                                                                                                                                                                             | 7. | <p>EGS - mírové poselství Jiřího z Poděbrad</p> |
| <p>Vysvětlí znovuzrození antického ideálu člověka<br/>Dává do souvislosti pojmy humanismu a renesance<br/>Popíše a demonstruje průběh zámořských objevů, jejich příčiny a důsledky</p>                                                                                                                                                      | <p>Objasní okolnosti vzniku novověku<br/>Seznámí se s pojmem humanismus (návrat k antice) a jeho odrazem v kultuře, myšlení a životě lidí - renesanci<br/><br/>Poznává důvody a význam objevných plaveb, důsledky pronikání na cizí území</p>                          | <p>Raný novověk<br/><br/>Počátky novověku<br/><br/>humanismus, renesance<br/>objevné plavby a jejich důsledky</p>                                                                                                                                                                   | 7. | <p>EGS<br/>ČJ<br/>OV<br/>VV<br/>HV</p>          |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | <p>Doloží mocnou pozici Habsburků v Evropě.<br/>Objasní vliv tureckého nebezpečí na země střední Evropy.</p>                                                                                                                                                           | <p>Počátky nové doby.<br/>Svět v 16. století</p>                                                                                                                                                                                                                                    | 7. |                                                 |

|                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                         |    |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|-----|
| Objasní postavení českého státu uvnitř habsburské monarchie                                                                                                                                                                                               | Popíše okolnosti nástupu Habsburků na český trůn.<br>Vysvětlí podstatu jejich sporu s českými stavy.                                                                                                                | Habsburkové na českém trůnu<br>České stavovské povstání                                                 | 7. |     |
| Objasní příčiny a důsledky vzniku třicetileté války                                                                                                                                                                                                       | Zhodnotí příčiny a výsledek sporu Habsburků s Evropou a především ve vztahu k českým zemím.                                                                                                                         | Postavení Habsburků v rámci Evropy, odboj proti nim<br><br>Třicetiletá válka a její důsledky pro Evropu | 7. |     |
| Na příkladech evropských dějin konkretizuje absolutismus, konstituční monarchii, parlamentarismus                                                                                                                                                         | Vysvětlí pojem vědecká revoluce, doloží objevy této doby.<br>Uvede hlavní znaky osvícenství.<br>Porovná feudální a kapitalistický systém v Anglii, Francii, Prusku a Rusku.<br>Na vzniku USA uvede znaky republiky. | Svět ve 2. polovině 17. a v 18. stol.- nástup kap. vztahů                                               | 8. | MKV |
| Rozpozná základní znaky kulturních stylů                                                                                                                                                                                                                  | Vyjmenuje hlavní důsledky porážky českých stavů.<br>Popíše typickou barokní stavbu.<br>Vypráví o životě a díle J. A. Komenského.<br>Uvede a vysvětlí základní reformy M. Terezie a Josefa II.                       | České země po třicetileté válce a období osvícenského absolutismu                                       | 8. |     |
| Vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás<br>Objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek na jedné straně a rozbitím starých společenských struktur na straně druhé | Sestaví základní osnovu průběhu revolučních událostí a podle ní vypráví.<br>Zhodnotí myšlenky Deklarace lidských a občanských práv.<br>Vypráví o Napoleonovi a jeho taženích.                                       | Modernizace společnosti<br><br>Velké francouzská revoluce                                               | 8. |     |
| Porovná jednotlivé fáze utváření novodobého českého národa<br>Uvede požadavky formulované v evropských revolucích                                                                                                                                         | Zhodnotí klady a zápory průmyslové revoluce.<br>Popíše příčiny a výsledky revolucí 1848.                                                                                                                            | Svět v první polovině 19. stol.                                                                         | 8. |     |
| Demonstruje základní politické proudy                                                                                                                                                                                                                     | Zjistí prům. centra v Čechách.<br>Vysvětlí pojem národní obrození.<br>Vypráví o průběhu rev. událostí 1848.<br>Uvede hlavní znaky bachovského absolutismu a určí příčinu jeho pádu.                                 | Nástup průmyslové revoluce, národní obrození, rok 1848 v našich zemích.                                 | 8. | Ov  |

|                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                   |    |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|----|----|
|                                                                                                                                                               | Vysvětlí národnostní problémy v souvislosti se vznikem Rakousko-Uherska.                                                                                                                                                                                     |                                                   |    |    |
| Vysvětlí nerovnoměrnost vývoje jednotlivých částí Evropy a světa, charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezení význam kolonií                           | Popíše pokrok technickovědecké revoluce v oblasti nových energetických zdrojů.<br>Objasní pojem monopolního období kapitalismu.                                                                                                                              | Svět ve druhé polovině 19. stol.                  | 8. |    |
|                                                                                                                                                               | Podá důkazy o vyspělosti české společnosti v oblasti kulturní, technické i politické                                                                                                                                                                         | Naše politika – snaha o česko-německé vyrovnání   | 8. |    |
|                                                                                                                                                               | Vysvětlí situaci na Balkáně<br>Objasní pol.systém v Rusku poč. 20.st.                                                                                                                                                                                        | Situace na počátku 20. století                    | 9. |    |
| Orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu                                                          | Rozliší příčiny války od záminky<br>Vysvětlí vojenský charakter války (vleklá, poziční)<br>Vyjmenuje použití nových zbraní<br>Popíše souběžné události v Rusku, vysvětlí jejich vliv na ukončení války                                                       | MODERNÍ DOBA<br>Příčiny a průběh 1. světové války | 9. | Čj |
|                                                                                                                                                               | Zdůvodní zásluhy T. G. M. o vznik <b>Československa</b><br>Vypráví o legiích, zhodnotí jejich význam pro vznik státu<br>Zná jistě datum vzniku <b>Československa</b><br>Umí vyjmenovat osobnosti politiků podílejících se na vzniku a fungování nového státu | 1. světová válka – naše země                      | 9. |    |
| Charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět | Vyvodí rozdíly v pojmech demokracie, totalita<br>Uvádí shody a rozdíly dvou podob totality (komunismus, fašismus)                                                                                                                                            | Svět po skončení 1. světové války                 | 9. |    |
| Zhodnotí postavení <b>Československa</b> v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí                      | Vyjmenuje, popíše symboly nového státu<br>Vysvětlí, které problémy nový stát musel řešit (hranice, národnostní otázka, hospodářství)                                                                                                                         | <b>Československo</b> – nový stát v Evropě        | 9. |    |
|                                                                                                                                                               | Uvede její příčiny a důsledky<br>Umí vysvětlit pojem nacismus,                                                                                                                                                                                               | Světová hospodářská krize                         | 9. |    |



|                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                   |    |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|----|----|
|                                                                                                                                                                                                    | charakterizuje ho                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                   |    |    |
|                                                                                                                                                                                                    | Z popisu situace 30. let vyvodí závěry:<br>a) krize a vývoj v Německu – nástup extrémních sil<br>b) vnitrostranický vývoj udržuje demokrat. systém<br>c) Mnichov 1938 – ČSR předmětem mezinárod. zájmů, zhroucení demokracie, samostatnosti                                             | <b>Československo</b> – boj o záchranu demokracie a samostatnosti | 9. |    |
|                                                                                                                                                                                                    | Vysvětlí pojem Protektorát Čechy a Morava<br>Popisuje stručně konkrétní činnost a přínos domácího a zahraničního odboje                                                                                                                                                                 | Ztráta samostatnosti                                              | 9. |    |
| Na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv<br><br>Rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu                            | Umí jistě vymezit období jejího trvání<br>Přehledně popíše válečné operace, uvede základní časové mezníky a místa<br>Vyjmenuje představitele tzv. silné trojky<br>Vysvětlí pojem protihitlerovská koalice- její cíle<br>Uvede hlavní body jednání konferencí – Teherán, Jalta, Postupim | 2. světová válka                                                  | 9. | Čj |
| Vysvětlí příčiny a důsledky vzniku bipolárního světa                                                                                                                                               | Zdůvodní, proč došlo mezi spojenci rozporům                                                                                                                                                                                                                                             | Rozpory mezi velmocemi (1945 - 1949)                              | 9. |    |
|                                                                                                                                                                                                    | Vyjmenuje změny, které nastaly v důsledku války a svět. vývoje                                                                                                                                                                                                                          | <b>Československo</b> po osvobození – omezená demokracie          | 9. |    |
| Uvede příklady střetávání obou bloků<br><br>Vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce<br><br>Posoudí postavení rozvojových zemí | Shromáždí znaky charakterizující pojem studená válka<br>Uvede příklady rozpadu koloniál. systému a jeho vliv na svět.dění<br>Zhodnotí význam Gorbačovovy politiky pro konec „studené války“                                                                                             | Rozdělený a integrující se svět                                   | 9. |    |
| Prokáže základní orientaci v problémech současného světa                                                                                                                                           | Zhodnotí význam pokusu o reformu v roce 1968<br>Vysvětlí důvody vzniku Charty 77                                                                                                                                                                                                        | <b>Československo</b> pod vládou KSČ                              | 9. | Čj |

|                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                    |                               |           |  |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|-----------|--|
| <p>Rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů</p> <p>Vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce</p> | <p>Popíše v kontextu význam 17. 11. s odrazem k roku 1989</p> <p>Aktualizuje informace (EU, NATO)</p>                                                                                                                              |                               |           |  |
| <p>Na příkladech demonstuje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky</p>                                                                                        | <p>Podá důkazy kladného a záporného vlivu rozvoje vědy a techniky, zvl. ve 20. stol. Prezentuje svou vlastní úvahu: Dějinami lidstva prošlo mnoho tragédií a válek. Je současný člověk poučenější? Vystaly snad nové problémy?</p> | <p>Zamyšlení nad dějinami</p> | <p>9.</p> |  |

## 6.5.2 Občanská výchova

### Autor:

Mgr. Iva Mráčková

### Charakteristika vyučovacího předmětu

Předmět se vyučuje v 6. – 9. ročníku jednu vyučovací hodina týdně.

Výchova k občanství vybavuje žáka znalostmi a dovednostmi potřebnými pro jeho aktivní zapojení do života demokratické společnosti. Výuka se zaměřuje na vytváření kvalit, které souvisejí s orientací žáků v sociální realitě a s jejich začleňováním do různých společenských vztahů a vazeb. Vede je k realistickému sebepoznání a poznávání osobnosti druhých lidí a k pochopení vlastního jednání i jednání druhých lidí v kontextu různých životních situací. Seznamuje žáky se vztahy v rodině a širších společenstvích, s hospodářským životem, činností důležitých politických institucí a orgánů a s možnými způsoby zapojení jednotlivců do občanského života.

Výchova k občanství učí žáky respektovat a uplatňovat mravní principy a pravidla společenského soužití a přebírat odpovědnost za vlastní názory, chování a jednání i jejich důsledky. Rozvíjí občanské a právní vědomí žáků, posiluje smysl jednotlivců pro osobní i občanskou odpovědnost a motivuje žáky k aktivní účasti na životě demokratické společnosti.

Předmět formuje u žáků dovednosti a postoje důležité pro aktivní využívání poznatků o společnosti a mezilidských vztazích v občanském životě. **Vede k orientaci v problematice peněz a cen a k odpovědnému spravování osobního (rodinného) rozpočtu s ohledem na měnící se životní situaci. Uplatňuje aktivní přístup k ochraně zdraví, života, majetku při běžných, rizikových i mimořádných událostech i poznávání otázek obrany státu.** Navazuje přímo na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět a má přímou vazbu na vzdělávací obory Dějepis a Zeměpis.

Výuka probíhá v kmenových třídách, knihovně, učebně PC, mimo školu na veřejném prostranství, muzeích, historických objektech, na výstavách.

Do předmětu Občanská výchova integrujeme vybraná témata z průřezových témat: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k zamyšlení v evropských a globálních souvislostech a Multikulturní výchova.

Formy a metody realizace

- vyučovací hodina - skupinové vyučování, diskuse, výklad, reprodukce textu, samostatná práce, soutěže, testy, dramatizace, projekty, PC, video
- beseda, exkurze
- dotazníky – interview

### Výchovné a vzdělávací strategie

#### Kompetence k učení

- žáci vybírají a využívají vhodné způsoby a metody pro efektivní učení, propojují získané poznatky do širších celků, nalézají souvislosti
- žáci získané poznatky hodnotí, třídí a vyvozují z nich závěry

- Učitel vede žáky k ověřování důsledků, používá metod, při kterých žáci docházejí k objevům, řešením a závěrům, zadává úkoly způsobem, který umožňuje volbu různých postupů

#### Kompetence k řešení problémů

- žáci tvořivě přistupují k řešení problému, umí vyhledat vhodné informace, pracovat s nimi a umí nalézt řešení
- žáci umí kriticky myslet a jsou schopni hájit svá rozhodnutí
- učitel klade otevřené otázky, navrhuje přístup k pomůckám

#### Kompetence komunikativní

- žáci formulují a vyjadřují své myšlenky a názory souvisle a kultivovaně
- žáci umí naslouchat promluvám druhých lidí, vhodně na ně reagují
- žáci komunikují na odpovídající úrovni
- žáci umí využívat ke komunikaci vhodné technologie
- učitel vede žáky k výstižnému, souvislému a kultivovanému projevu, podněcuje žáky k argumentaci, vytváří příležitosti pro komunikaci mezi žáky

#### Kompetence sociální a personální

- žáci umí spolupracovat v týmu, vzájemně si naslouchají a pomáhají,
- žáci upevňují dobré mezilidské vztahy
- žáci umí hodnotit svoji práci i práci ostatních
- učitel hodnotí žáky způsobem, který jim umožňuje vnímat vlastní pokrok, vede žáky k tomu, aby na základě jasných kritérií hodnotili své činnosti

#### Kompetence občanské

- žáci znají legislativu a obecné morální zákony a dodržují je
- žáci respektují názory ostatních
- žáci si formují volní a charakterové rysy
- žáci se zodpovědně rozhodují podle dané situace
- učitel vyžaduje dodržování pravidel slušného chování, vede žáky k prezentaci jejich myšlenek a názorů

#### Kompetence pracovní

- žáci jsou vedeni k efektivitě při organizování vlastní práce
- učitel pěstuje u žáků zdravou sebedůvěru, napomáhá podle potřeby při cestě ke správnému řešení, vede ke správnému způsobu používání techniky a vybavení třídy

| Oblast:<br><b>Člověk a společnost</b>                                                                                                     | Předmět:<br><b>Občanská výchova</b>                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                              |        | Období:<br><b>2. stupeň</b>                   |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-----------------------------------------------|
| Očekávané výstupy oblasti                                                                                                                 | Očekávané výstupy školní                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Učivo                                                                                                                                                                        | Ročník | Průřezová témata,<br>mezipředmětové<br>vztahy |
| <b>Člověk ve společnosti</b>                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                              |        |                                               |
| Objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání                                                                   | Určí historické mezníky v dějinách národa<br>Projevuje úctu státním symbolům                                                                                                                                                                                                                              | Naše vlast:<br>státní svátky<br>významné dny<br>přínos české kultury světu<br>pojem vlasti a vlastenectví<br>zajímavá a památná místa<br>co nás proslavilo<br>státní symboly | 6.     | VDO – Občan, občanská společnost a stát       |
| Rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu                                                                                    | Určí zajímavá a památná místa našeho státu<br>Uvede příklady významných osobností, které proslavily náš národ<br>Určí význačná díla z oblasti kultury<br>Uvede příklady typických zvyklostí a tradic<br>Projevuje kladný vztah k našemu národu, jeho tradicím, osobnostem a respektuje ostatní národnosti | Naše obec, region, kraj<br>důležité instituce<br>zajímavá a památná místa<br>významní rodáci<br>místní tradice                                                               | 6.     | Zeměpis                                       |
| Uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých situacích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem | Zná svá práva a povinnosti<br>Řídí se společnými pravidly                                                                                                                                                                                                                                                 | Naše škola<br>život ve škole<br>práva a povinnosti žáků<br>význam a čin. žák. samosprávy<br>společná pravidla a normy<br>vklad vzdělání pro život                            | 6.     | VDO – Občanská společnost a škola             |
| Posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních                                                              | Vysvětlí pojem domova z hlediska své příslušnosti k rodině, obci, regionu,                                                                                                                                                                                                                                | Zásady lid. soužití:<br>pravidla pomáhají žít spolu,                                                                                                                         | 6.     |                                               |

|                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                           |    |                                  |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----------------------------------|
| úkolu a dosahování některých cílů v rodině, ve škole, v obci                                                                             | vlasti<br>Uvede příklady prvků, které člověku pomáhají vytvořit si osobní vztah ke svému domovu a jeho okolí<br>Rozlišuje dobro a zlo<br>Zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, posoudí možnost pomoci lidem v nouzi a v situacích ohrožení | pomáhají chránit<br>svoboda a vzájemná závislost<br>pravidla chování<br>dělba práce a činností<br>výhody spolupráce lidí  |    |                                  |
| <b>Mezinárodní vztahy, globální svět</b>                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                           |    |                                  |
| Popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování | Vysvětlí, proč je ČR členem EU<br>Uvede příklady výhod, které vyplývají z členství v EU                                                                                                                                                                                     | Žiji v Evropě a ve světě:<br>Evropská integrace,<br>mezinárodní spolupráce                                                | 6. | VMEGS – Evropa a svět nás zajímá |
| <b>Člověk ve společnosti</b>                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                           |    |                                  |
| Rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu                                                                                   | Rozpozná národnostní, rasové, náboženské a jiné projevy lidské nesnášenlivosti<br>Charakterizuje menšiny žijící v ČR                                                                                                                                                        | Vlastenectví (kladný vztah k rodné zemi a k vlastnímu národu) vs. projevy nepřátelství a nenávisti vůči jiným národnostem | 7. | MKV – kulturní difference        |
| Zdůvodní nepřijatelnost vandalského chování a aktivně proti němu vystupuje                                                               | Popíše způsoby, jak se každý může podílet na ochraně kulturních památek a přírodního prostředí<br>Zdůvodní nepřijatelnost vandalského chování k veřejnému majetku a vysvětlí, jak lze proti němu aktivně vystupovat                                                         | Lidská práva<br>Pravidla chování, důsledky porušování pravidel a norem                                                    | 7. |                                  |
| Zhodnotí nabídku kulturních institucí a cíleně z ní vybírá akce, které ho zajímají                                                       | Popíše kulturní život ve svém bydlišti a regionu<br>Rozliší základní druhy umění<br>Dokáže se vhodně chovat při kult. událostech                                                                                                                                            | Kultura v našem životě – rozmanitost kulturních projevů, kulturní tradice, kult. hodnoty                                  | 7. |                                  |
| Kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí         | Objasní nebezpečí působení masmédií, masové kultury a reklamy na člověka, uvede příklady z vlastního života<br>Porovnává různé podoby a projevy kultury (odívání, bydlení, cestování,                                                                                       | Masová kultura, prostředky masové komunikace<br>Masmédia                                                                  | 7. |                                  |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                  |    |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | chování lidí)<br>Projevuje smysl a cit pro kulturní rozdíly,<br>respektuje odlišné projevy kultury a<br>kulturní zvláštnosti                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                  |    |            |
| <b>Člověk, stát a hospodářství</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                  |    |            |
| Rozlišuje a porovnává různé formy<br>vlastnictví, <b>včetně duševního vlastnictví,</b><br><b>a způsoby jejich ochrany,</b> uvede<br>příklady                                                                                                                                                                                                                                                | Dokáže rozlišit základní formy vlastnictví<br>a majetku, uvede příklady<br>Objasní, jaké místo má majetek mezi<br>dalšími životními hodnotami<br>Uvede, co všechno může tvořit majetek<br>jednotlivce, rodiny, obce, státu                                                                                                                                           | Majetek, vlastnictví:<br>formy vlastnictví<br>hmotné a duševní vlastnictví,<br>jejich ochrana<br>hospodaření s penězi, majetkem<br>a různými formami vlastnictví | 7. |            |
| <b>Sestaví jednoduchý rozpočet<br/>domácnosti, uvede hlavní příjmy a<br/>výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové<br/>příjmy a výdaje, zváží nezbytnost<br/>jednotlivých výdajů v hospodaření<br/>domácnosti, objasní princip<br/>vyrovnaného, schodkového a<br/>přebytkového rozpočtu domácnosti,</b><br>dodržuje zásady hospodárnosti, a<br>vyhýbá se rizikům při hospodaření s<br>penězi | Popíše funkci a formy peněz<br>Popíše způsoby hospodárního<br>zacházení s penězi<br>Na příkladech objasní, z čeho vzniká<br>rodinný rozpočet<br>Vysvětlí, jak mohou kupní možnosti<br>jednotlivce a rodiny ovlivnit nakládání<br>s osobním a rodinným rozpočtem<br>Porovná vhodné a nevhodné způsoby<br>využívání osobního a rodinného rozpočtu<br>(např. kapesného) | Peníze a jejich funkce<br>Hospodaření s penězi<br>Rozpočet (druhy)                                                                                               | 7. | Matematika |
| <b>Člověk, stát a právo</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                  |    |            |
| Přiměřeně uplatňuje svá práva <b>včetně<br/>práv spotřebitele</b> a respektuje práva a<br>oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí<br>význam ochrany lidských práv a<br>svobod, <b>rozumí povinností občana při<br/>zajišťování obrany státu</b>                                                                                                                                               | Uvede základní dokumenty upravující<br>lidská práva<br>Diskutuje o tom, kde a jak se člověk<br>může domáhat svých práv                                                                                                                                                                                                                                               | Všeobecná deklarace lidských<br>práv<br>Právní normy (zákony)                                                                                                    | 7. |            |
| Objasní význam právní úpravy<br>důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní<br>poměr, manželství                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Vysvětlí, jaký význam má pro život<br>člověka a společnosti dodržování lid.<br>práv                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Základní lidská práva                                                                                                                                            | 7. |            |
| Dodržuje právní ustanovení, která se na<br>něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich<br>porušování                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Uvědomuje si důsledky porušování<br>pravidel pro sebe i své okolí                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Práva dítěte, jejich ochrana<br>Úprava lidských práv a práv dětí<br>v dokumentech                                                                                | 7. |            |

|                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                |                                                                                                 |    |                                            |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|----|--------------------------------------------|
| Rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů                                                                         | Rozpozná projevy společensky vhodného a nevhodného chování                                                                                     | Postihy za porušování lidských práv<br>Zvláštní (specifická) práva<br>Právo znamená i povinnost | 7. |                                            |
| Rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady                                                                                                                         | Vyjádří svůj postoj k výše uvedeným problémům a hledá způsoby řešení                                                                           | Poškozování lidských práv                                                                       | 7. |                                            |
| <b>Člověk ve společnosti</b>                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                |                                                                                                 |    |                                            |
| Zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a <b>jak pomoci</b> v situacích ohrožení <b>a obrany státu</b> | Objasní význam tolerance pro lidské soužití<br>Uvede příklady solidarity a mezilidské spolupráce, objasní pojmy autorita, altruismus, egoismus | Lidská setkání<br>Vztahy mezi lidmi<br>Autorita<br>Solidarita, <b>obrana státu</b>              | 8. | MKV – principy sociálního smíru solidarity |
| <b>Člověk jako jedinec</b>                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                |                                                                                                 |    |                                            |
| Objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života                                             | Vlastními slovy vysvětlí pojem osobnost, rozpozná svůj typ temperamentu, posoudí pozitivní a negativní stránky jednotlivých typů temperamentu  | Já jsem já<br>Duševní vlastnosti osobnosti                                                      | 8. | OSV – rozvoj schopnosti poznání            |
| Posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek                                                              | Objasní pojmy schopnost, vůle, vysvětlí význam vůle pro dosahování zvolených cílů                                                              | Potřeby, zájmy, hodnoty                                                                         | 8. |                                            |
| Rozpoznává projevy záporných charakterových vlastností u sebe i u druhých lidí, kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání                                                                     | Na základě realistického poznání své osobnosti může dokázat zhodnotit a korigovat své jednání a chování ve vztahu k sobě samému a druhým lidem | Jak se vidím já                                                                                 | 8. | OSV – seberegulace a sebeorganizace        |
| Popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebeúvěru                                                | Vysvětlí význam potřeb, zájmů a hodnot pro motivaci jedince<br>Posoudí význam hodnot pro svůj život                                            | Jak mě vidí ostatní<br>Společenská skupina                                                      | 8. |                                            |



| <b>Člověk, stát a právo</b>                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                  |    |                                                                  |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|------------------------------------------------------------------|
| Rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky                                                                                                                                                 | Popíše typy a formy států a uvede jejich příklady<br>Dokáže charakterizovat základní typy států podle formy vlády, způsobu vlády a správního uspořádání                                     | Právní základy státu – znaky, funkce, typy států                                                                 | 8. | VDO – formy participace občanů v politickém životě               |
| Rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu                                                | Dokáže objasnit základní funkce ústavy, vyjmenuje jednotl. části a popíše jejich obsah<br>Charakterizuje a porovná složky státní moci a vysvětlí, jaké úkoly plní jejich orgány a instituce | Státní občanství ČR<br>Ústava ČR<br>Složky státní moci, jejich orgány a instituce                                | 8. | Dějepis                                                          |
| Objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů                                                                                                                                                | Vyloží znaky dem. způsobu rozhodování ve státě                                                                                                                                              | Principy demokracie – znaky dem. způsobu rozhodování a řízení státu                                              | 8. | VDO – principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování |
| Vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů                                                                                   | Vysvětlí smysl voleb do zastupitelských orgánů                                                                                                                                              | Význam a formy voleb do zastupitelstev<br>Demokratické volby v ČR, politické strany                              | 8. |                                                                  |
| Přiměřeně uplatňuje svá práva <b>včetně práv spotřebitele</b> a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod, <b>rozumí povinnostem občana při zajišťování obrany státu</b> | Popíše význam právního řádu pro život společnosti                                                                                                                                           | Právní řád ČR<br>Orgány právní ochrany občanů<br>Základní práva spotřebitele, styk s úřady<br>Práva a povinnosti | 8. |                                                                  |
| Objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství                                                                                                                                      | Vysvětlí rozdíl mezi morálními a právními normami                                                                                                                                           | Právo a morálka<br>Právní vztahy a právní normy                                                                  | 8. |                                                                  |
| Provádí jednoduché pracovní úkony a chápe jejich důsledky, uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava, koupě, oprava či pronájem věci                                                | Objasní nutnost dodržovat právní normy (fyzickými i právními osobami)                                                                                                                       | Právo v každodenním životě – význam právních vztahů, důležité právní vztahy a závazky z nich vyplývající         | 8. |                                                                  |
| Dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování                                                                                                                                 | Charakterizuje jednotlivá právní odvětví                                                                                                                                                    | Právní odvětví (veřejnoprávní, soukromoprávní)                                                                   | 8. |                                                                  |

|                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                             |                                                                                                    |    |                               |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|----|-------------------------------|
| Rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů                                          | Vyjmenuje orgány právní ochrany občanů a popíše soustavu soudů v ČR                                                                                                                         | Orgány právní ochrany                                                                              | 8. |                               |
| Rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady                                                                                          | Dokáže rozpoznat zákl. rozdíl mezi přestupkem a trestným činem                                                                                                                              | Druhy provinění, kriminalita                                                                       | 8. |                               |
| Diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání                                                                                                                         | Vysvětlí pojem korupce a diskutuje o možných příčinách a důsledcích korupčního jednání                                                                                                      | Protiprávní jednání – druhy a postihy protiprávního jednání včetně korupce, trestní postizitelnost | 8. |                               |
| <b>Člověk ve společnosti</b>                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                             |                                                                                                    |    |                               |
| Objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám      | Orientuje se v hlavních světových náboženstvích<br>Seznámí se s hlavními myšlenkami jednotliv. náboženství, jejich tradicemi, zvyky, svátky a symboly<br>Objasní pojem náboženská tolerance | Náboženství a náboženská tolerance, svoboda vyznání                                                | 9. | MKV – multikultura<br>Zeměpis |
| Rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti                     | Charakterizuje pojmy nová náboženská hnutí, extremismus, fanatismus....                                                                                                                     | Extremismus a fanatismus<br>Problémy lidské nesnášenlivosti                                        | 9. | MKV – lidské vztahy           |
| <b>Člověk, stát a hospodářství</b>                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                             |                                                                                                    |    |                               |
| Na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení | Vyjmenuje funkce peněz<br>Ví, v jaké formě se peníze vyskytují i jakým způsobem je možné platit                                                                                             | Finanční gramotnost<br>Peníze                                                                      | 9. |                               |
| Vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby občanům nabízejí, vysvětlí význam úroku placeného a přijatého, uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využít     | Objasní, co je rozpočet, sestaví osobní i rodinný rozpočet<br>Ví, jaké jsou v jeho městě peněžní ústavy<br>Seznámí se s vybranými peněžními produkty                                        | Hospodaření domácnosti                                                                             | 9. |                               |

|                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                        |                                                                               |    |                                  |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|----|----------------------------------|
| Uvede a porovná neobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu                                                                                                                                                     | Definuje pojem úvěr, dokáže spočítat úrok                                                                                                                                                                              | Banky a jejich služby<br>Úspory, úvěry a úroky                                | 9. | Matematika                       |
| Na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz | Charakterizuje pojem národní hospodářství<br>Pojmenuje a objasní principy ekonomických systémů<br>Rozdělí NH z různých hledisek<br>Vyjmenuje ukazatele NH                                                              | Národní hospodářství<br>- struktura<br>- ukazatele                            | 9. |                                  |
| Rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané                                                                  | Ví, kdo provádí hospodářskou politiku státu, kdo sestavuje státní rozpočet a čím je tvořen<br>Vysvětlí pojem daň                                                                                                       | Hospodářská politika státu<br>Státní rozpočet, daně                           | 9. |                                  |
| Rozlišuje a porovnává úlohu výroby, obchodu a služeb, uvede příklady jejich součinnosti                                                                                                                                                          | Vysvětlí, jakou roli na trhu výrobků hraje nabídka, poptávka, cena i konkurence                                                                                                                                        | Trh výrobků a služeb<br>Principy tržního hospodářství<br>Tvorba ceny, inflace | 9. |                                  |
| <b>Mezinárodní vztahy, globální svět</b>                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                        |                                                                               |    |                                  |
| Uvede některé významné mezinárodní organizace a společenství, k nimž má vztah ČR, posoudí jejich význam ve světovém dění a popíše výhody spolupráce mezi státy, včetně zajišťování obrany státu a účasti v zahraničních misích                   | Vysvětlí význam EU<br>Vyjmenuje symboly EU<br>Seznámí se s rozdělením pravomocí v rámci EU                                                                                                                             | Evropská integrace – podstata, význam, výhody                                 | 9. | VMEGS – jsme Evropané            |
| Uvede příklady některých projevů globalizace, porovná jejich klady a zápory                                                                                                                                                                      | Vysvětlí význam mezinárodní spolupráce, uvede příklady činnosti mezinárodních organizací, ke kterým má ČR vztah<br>Chápe nutnost spolupráce mezi státy, včetně zajišťování obrany státu a účasti v zahraničních misích | Mezinárodní spolupráce<br>Světové organizace<br>(Rada Evropy, NATO, OSN aj.)  | 9. | Zeměpis                          |
| Uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky pro život lidstva                                                                                                   | Uvede příklady některých globálních problémů současnosti a jejich možných důsledků pro život lidstva                                                                                                                   | Globalizace – projevy, klady a zápory                                         | 9. | VMEGS – objevujeme Evropu a svět |

|                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                            |                                                                    |    |  |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|----|--|
| Objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni – v obci, regionu                                             | Dokáže pojmenovat příčiny a důsledky globalizace<br>Uvede příklady důsledků globalizace ze svého okolí     | Příčiny a důsledky globalizace                                     | 9. |  |
| Uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání, <b>objasní roli ozbrojených sil ČR při zajišťování obrany státu a při řešení krizí nevojenského charakteru</b> | Posoudí význam ekonomické, politické a bezpečnostní spolupráce mezi státy, objasní roli ozbrojených sil ČR | Významné globální problémy včetně válek a terorismu, jejich řešení | 9. |  |